

Catre: Ordinul Arhitectilor din Romania
Attn.: Dna. Adriana Tanasescu

4 noiembrie 2013

Stimata Doamna,

Urmare solicitarii dumneavoastra, ne referim in continuare la cadrul normativ existent care reglementeaza conditiile indeplinirii stagiului profesional de catre un conductor arhitect, problematica in legatura cu care formulam prezenta

Opinie legala

In legatura cu posibilitatea pentru un conductor arhitect cu drept de semnatura de a indeplini atributiile de indrumator de stagiu al unui conductor arhitect stagiar.

In vederea realizarii prezentei opinii au fost analizate prevederile urmatoarelor acte normative:

- Legea nr. 184 din 12 aprilie 2001 privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect, actualizata si republicata la data de 23 august 2004 (denumita in continuare "**Legea 184**");
- Directiva 2005/36/CE a Parlamentului European si a Consiliului Uniunii Europene din 7 septembrie 2005 privind recunoasterea calificarilor profesionale (denumita in continuare "**Directiva**")
- Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 184/2001 privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect, aprobate prin Hotararea de Guvern nr. 932 din 1 septembrie 2010 (denumite in continuare "**Normele**");
- Regulamentul de organizare si functionare a Ordinului Arhitectilor din Romania din 27 noiembrie 2011 (denumit in continuare "**Regulamentul**");
- Regulamentul-Cadru privind infiintarea, organizarea si functionarea filialelor teritoriale ale Ordinului Arhitectilor din Romania din 27 noiembrie 2011 (denumit in continuare "**Regulamentul Cadru**");

- Metodologia privind efectuarea stagiului pentru dobandirea dreptului de semnatura, aprobata prin Hotararea nr. 746/2009 a Consiliului National al Ordinului Arhitectilor din Romania (denumita in continuare "**Metodologia**");

Termenii, expresiile si notiunile care se regasesc in prezenta opinie legala pastreaza acceptiunea reglementata/definita prin legislatia in vigoare, cu exceptia cazurilor in care se specifica expres altfel.

Regulile de interpretare utilizate in prezenta opinie legala sunt in confirmare cu legislatia aplicabila si completate cu principiile de baza ale dreptului romanesc.

Prezenta lucrare reprezinta opinia profesionala a Petrescu, Serban & Asociatii (denumita in continuare "**PSA**") in legatura cu problematica supusa analizei, cuprinde consideratii si interpretari proprii ale echipei de avocati care a participat la elaborarea opiniei si nu garanteaza faptul ca atare interpretare ar coincide la orice moment temporal cu interpretarea/concluziile judiciare ale unei instante judecatoresti, arbitrale, administrative ori profesionale care ar fi eventual investite cu judecarea uneia sau mai multor cauze avand asemenea obiect.

1. Premise

Prezenta opinie legala raspunde solicitarii de clarificare a prevederilor cadrului normativ in vigoare in ceea ce priveste posibilitatea legala a conductorului arhitect stagiar de a fi indrumat pe durata stagiaturii de un conductor arhitect cu drept de semnatura.

Aceasta solicitare a fost generata ca urmare a posibilitatii interpretarii unor prevederi din Regulament si Metodologie in sensul ca pregatirea, pe durata stagiaturii, a unui conductor arhitect stagiar ar trebui sa fie efectuata exclusiv sub indrumarea unui arhitect cu drept de semnatura (nu si a unui conductor arhitect cu drept de semnatura).

2. Analiza cadrului normativ existent. Consideratii PSA

In reglementarea curenta a Legii 184, articolul 43 statueaza ca poarta titlul de **conductor arhitect** absolventii cu diploma eliberata de institutii de invatamant superior de arhitectura acreditate de statul roman, cu durata studiilor de minimum 3 ani, acelasi articol stabilind in alineatul 3 posibilitatea conductorului arhitect de a primi drept de semnatura limitat la categoriile de lucrari pentru care legea recunoaste acest drept (nu face obiectul prezentei opinii prezentarea acestor categorii de lucrari).

Articolul 10 din Legea 184 cuprinde in alineatul 1 reglementarea confirm careia proiectele de arhitectura pentru materializarea carora legea impune obtinerea unei autorizatii de construire trebuie sa fie elaborate de un arhitect cu drept de semnatura **sau de un conductor arhitect cu drept de semnatura**. Paragraful al doilea al aceluiasi articol, care face referire la dobandirea dreptului de semnatura nu distinge intre dreptul de semnatura al arhitectului si al conductorului arhitect, folosind urmatoarea formulare:

"(2) Arhitectii dobandesc drept de semnatura acordat de catre Ordinul Arhitectilor din Romania, in conditiile legii, daca au exercitiul deplin al drepturilor civile, daca indeplinesc conditiile de onorabilitate și de stagiu sau, dupa caz, de experienta profesionala practica, prevăzute de prezenta lege și de Directiva."

Aceasta abordare nediferentiata trimite, in opinia noastra, la conditii identice de dobandire a dreptului de semnatura pentru arhitect si pentru conductorul arhitect. Odata indeplinite primele doua cerinte legale, i.e. exercitiul drepturilor civile si onorabilitatea (a caror prezentare nu face obiectul prezentei opinii), ne vom referi in continuare in doar la conditiile de stagiu/experienta profesionala practica, asa cum sunt ele reglementate in legislatia curenta.

Astfel, Legea 184 prevede in paragraful 5 al articolului 10 faptul ca dobandirea dreptului de semnatura se face in baza unei cereri adresate Ordinului Arhitectilor din Romania, insotita de copia titlului oficial de calificare și de certificatul privind dobandirea experientei profesionale practice, impreuna cu un portofoliu cuprinzand lucrarile la care solicitantul a colaborat în perioada de stagiu.

In continuare, articolul 13 al Legii 184 reglementeaza stagiatura fara a opera vreo distinctie intre stagiarul arhitect si stagiarul conductor arhitect, stipuland ca, in vederea dobandirii dreptului de semnatura, arhitectul (fara a distinge intre arhitect si conductor arhitect) isi desfasoara activitatea profesionala ca stagiari pe o perioada de minimum 2 ani, la un birou de arhitectura sau la o societate comerciala de proiectare, sub indrumarea unui arhitect cu drept de semnatura (de asemenea, fara a distinge intre arhitect si conductor arhitect). Asadar, Legea 184 este constanta in a nu efectua distinctia intre arhitect si conductor arhitect – mentinand numai terminologia de "arhitect" pentru ambele categorii de titluri.

Prin interpretare simetrica, opinia noastra juridica este in sensul ca fiecare categorie de arhitecti isi poate desfasura stagiatura sub indrumarea unui arhitect cu drept de semnatura din propria categorie, i.e. conductorul arhitect stagiari sub indrumarea unui conductor arhitect cu drept de semnatura, si desigur, arhitectul stagiari numai sub conducerea unui arhitect cu drept de semnatura. Cu siguranta, un conductor arhitect stagiari este indrituit sa desfasoare activitatea de stagiu sub indrumarea unui arhitect cu drept de semnatura (nu doar a unui conductor arhitect cu drept de semnatura), in metoda interpretarii logice, conform argumentului *a fortiori*, i.e. *cine poate mai mult, poate si mai putin*. O interpretare contrara inasa (conform careia un stagiari conductor arhitect ar fi obligatoriu sa fie indrumat doar de un arhitect cu drept de semnatura, desi acesta

urmeaza sa desfasoare in viitor exclusiv activitati permise conductorilor arhitecti) consideram ca ar fi excesiv de restrictiva si neceruta de lege.

Acelasi articol 13 cuprinde in paragraful 3 reglementarea conform careia conditiile efectuării stagiului in vederea dobandirii experientei profesionale practice, drepturile si obligatiile arhitectului stagiar (din nou fara a distinge intre arhitect si conductor arhitect), precum si cele ale Ordinului Arhitectilor din Romania fata de acesta sunt reglementate prin Regulament.

Singurele conditii reglementate prin articolul 66 din Regulament pentru dobandirea dreptului de semnatura pentru arhitect si conductor arhitect sunt cele de onorabilitate și stagiul profesional.

Capitolul VIII din Regulament reglementeaza Stagiul si arhitectii stagiar, prevazand in articolul 73 ca, *"in vederea dobandirii dreptului de semnatura, arhitectul (n.n. fara a mentiona distinctia arhitect/conductor arhitect), conform prevederilor Directivei, isi desfășoară activitatea profesionala ca stagiar, pe o perioadă de minimum 2 ani, la un birou de arhitectura sau la o societate comerciala de proiectare de arhitectura"*.

In paragraful 2 al aceluiasi articol, Regulamentul prevede ca *"stagiul [...] se va desfasura in baza unui contract individual de munca, sub îndrumarea unui arhitect cu drept de semnatura (n.n. din nou fara a face distinctia arhitect/conductor arhitect), cu practica profesionala în domeniu de minimum 5 ani"*.

Analizand sistematic Legea 184 si Regulamentul, consideram ca nementiunea expresa a conductorului arhitect in paragrafele mentionate mai sus ar putea fi, la o prima vedere, interpretata ca stabilind ca atat conductorul arhitect stagiar cat si arhitectul stagiar sa trebuiasca sa fie indrumat pe durata stagiului de un arhitect cu drept de semnatura (deci nu si de un conductor arhitect). Aceasta interpretare ar fi neindoielnica daca in primul paragraf ar fi fost mentionat expres conductorul arhitect stagiar. In lipsa acestei mentiuni, putem conchide ca formularea este una generica si categoria arhitect o include si pe cea de conductor arhitect – in caz contrar s-ar ajunge evident la concluzia ca un conductor arhitect nu poate desfasura stagiatura, concluzie inadmisibila luand in considerare restul prevederilor normative in vigoare. Asadar, se desprinde concluzia ca includerea categoriei de conductor arhitect in cea generica de arhitect opereaza in cadrul ambelor paragrafe – nu este de conceput (ca tehnica legislativa) ca in textul aceluiai articol sa fi fost utilizata o asemenea includere/asimilare de categorii doar in primul paragraf, nu si in al doilea. Aceeasi includere este reluata de altfel si in articolul 77, paragraful 1: *"Arhitectul care garanteaza indrumarea profesionala a stagiului trebuie sa aiba competenta profesionala ceruta de lege si de prevederile prezentului regulament"* si continua in aceeasi maniera in paragrafele urmatoare.

Astfel, in interpretarea noastra a Legii 184 prin prisma Regulamentului, opinam ca un conductor arhitect stagiar poate fi indrumat pe durata stagiaturii de un conductor arhitect cu drept de semnatura, fiind doar posibila, nu si obligatorie, indrumarea unui arhitect cu drept de semnatura.

De altfel, aceasta interpretare se sustine prin intreg cuprinsul Regulamentului, care prevede in articolele 78 si 79 drepturi si obligatii identice pentru arhitectii si conductorii arhitecti stagiar, iar in articolele 68 si 69 drepturi si obligatii identice pentru arhitectul cu drept de semnatura si conductorul arhitect cu drept de semnatura.

In masura in care s-ar fi intentionat o interdictie la adresa conductorului arhitect cu drept de semnatura privind posibilitatea de a fi indrumator de stagiu pentru un conductor arhitect stagiar, consideram ca aceasta ar fi trebuit stipulata expres, o atare prohibitie neputand fi prezumata ori dedusa implicit.

Referindu-ne la prevederile Metodologiei, aceasta stipuleaza in mai multe instante, in ceea ce priveste persoana indrituita sa indrume un stagiar (arhitect sau conductor arhitect), calitatea de arhitect, omitand-o pe cea de conductor arhitect, insa tot fara a stipula ca atare o interdictie expresa in acest sens. Este astfel posibila interpretarea ca in reglementarile Metodologiei sa fie vorba de o simpla omisiune, de o frazare incompleta, si sa nu se fi intentionat de fapt interzicerea conductorului arhitect cu drept de semnatura de a fi indrumator de stagiu pentru un conductor arhitect stagiar.

Daca insa se considera ca Metodologia statueaza o astfel de prohibitie, se pune problema validitatii acesteia, care poate fi contestata din urmatoarele puncte de vedere:

- (i) Metodologia este emisa la 11 mai 2009, deci anterior Regulamentului (27 noiembrie 2011), putandu-se astfel considera ca, cel putin din punct de vedere al prohibitiei referite, a fost abrogata implicit prin acesta;
- (ii) Metodologia reprezinta un act juridic intern al Ordinului Arhitectilor, avand putere juridica inferioara atat Legii 184 (act juridic al Parlamentului), cat si Regulamentului (adoptat de Conferinta nationala extraordinara a Ordinului Arhitectilor din Romania si publicat in Monitorul Oficial), putandu-se considera astfel ca Metodologia nu putea deroga in mod valid de la prevederile Legii si chiar ale Regulamentului (facand abstractie chiar si de anterioritatea datei emiterii).

Se poate astfel considera ca, si in cazul in care se interpreteaza ca prin Metodologie s-a intentionat restrangerea drepturilor conductorului arhitect cu drept de semnatura in sensul interzicerii acestuia de a detine calitatea de indrumator de stagiu pentru un conductor arhitect stagiar, aceasta restrangere de drepturi poate fi considerata nevalida juridic, ca nefiind expres prevazuta, fiind abrogata prin Regulament si in fine ca neputand deroga de la prevederi mai favorabile ale actelor normative cu putere juridica superioara.

3. Concluzii

In considerarea argumentelor prezentate mai sus, si tinand cont si de efectul pe care o interpretare contrara l-ar genera in defavoarea celor doua categorii profesionale vizate, cu referire la conductorii arhitecti cu drept de semnatura si mai ales la conductorii arhitecti stagiar, cu impact negativ semnificativ asupra carierei profesionale a celei din urma categorii, **opinia PSA este ca prohibitia conductorului arhitect cu drept de semnatura de a detine calitatea de indrumator de stagiu pentru un conductor arhitect stagiar nu este fundamentata de legislatia in vigoare.**

Cu toate acestea, tinand cont de caracterul lacunar si destul de interpretabil al prevederilor existente, consideram oportun ca, *de lege ferenda*, in vederea inlaturarii oricaror ambiguitati de natura celei care face obiectul prezentei opinii, sa se procedeze la: (i) inlocuirea sau modificarea expresa a Metodologiei prin Hotarare a Consiliului National al Ordinului Arhitectilor din Romania, in sensul prevederii ca atare a dreptului conductorului arhitect de a fi indrumator de stagiu pentru un conductor arhitect stagiar si (ii) modificarea Regulamentului cu aceeasi mentiune expresa.

In legatura cu orice lamuriri sau informatii suplimentare, va rugam sa nu ezitati sa ne contactati,

Cu stima,

avocat Sorin Petrescu
Petrescu, Serban & Asociatii, SCA